

Gemeente Tubbergen/Dinkelland
t.a.v. Barbera van der Kolk

Kattenwinkelweg 18
8015 PW Zwolle
T +31 (0)38 20 22 350
welkom@youmee.nl
www.youmee.nl

Datum : 12 augustus 2024
Betreft : onderzoek deelname VVE

Geachte Barbera van der Kolk,

Hierbij stuur ik u het rapport m.b.t. de overwegingen die ouders hebben om hun kinderen al dan niet te laten deelnemen aan VVE-programma's. Ik hoop dat u met de resultaten de toeleiding naar VVE kunt verbeteren in uw gemeente.

Mocht u naar aanleiding van het rapport nog vragen hebben, dan hoor ik het graag.

Met vriendelijke groet,
Margriet Twisterling
Youmee B.V.



Onderzoek vroeg- en voorschoolse educatie

Rapportage over de overwegingen van ouders om hun kinderen al dan niet te laten deelnemen aan VVE-programma's in de gemeente Tubbergen/Dinkelland.

Youmee BV - Margriet Twisterling
© Augustus 2024

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1. Inleiding.....	6
1.1 Onderzoeksvraag.....	6
1.2 Instrument	6
1.3 Aanpak.....	6
2. Overwegingen van ouders.....	9
2.1 Redenen om wel te kiezen voor VVE: gesprekken met professionals en ouders	9
2.2 Redenen om wel te kiezen voor VVE: enquête onder ouders	10
2.3 Redenen om niet te kiezen voor VVE: gesprekken met professionals en ouders	11
2.4 Redenen om niet te kiezen voor VVE: enquête onder ouders	14
2.5 De rol van voorlichting en doorverwijzing	16
2.6 Verschillen tussen groepen ouders	16
2.7 Samenvatting.....	17
3. Rol van de gemeente	19
3.1 Criteria voor toelating tot VVE-voorzieningen.....	19
3.2 Capaciteit van het aanbod.....	20
3.3 Vergroten bereik	20
3.4 Samenvatting.....	23
4. Bronvermelding.....	24
Bijlagen:	
- De brief die aan de ouders werd verstuurd in de gemeente Tubbergen/Dinkelland	25
- De uitleg over het gebruik van Youmee® die werd meegezonden	27



Samenvatting

1. Inleiding

In opdracht van de gemeente Tubbergen/Dinkelland heeft Youmee® een onderzoek uitgevoerd naar de beweegredenen van ouders om hun kinderen wel of niet te laten deelnemen aan vroeg- en voorschoolse educatie (VVE). Om inzicht te krijgen in deze overwegingen, is gebruik gemaakt van de Youmee® app om gegevens te verzamelen van ouders die kinderen hebben binnen de VVE-doelgroep. Tevens hebben we een benchmark bijgevoegd met vergelijkbare gegevens uit andere gemeenten, waarbij is geput uit onderzoeken van andere organisaties.

1.1 Onderzoeksvragen

Wanneer ouders via het consultatiebureau worden doorverwezen naar de GGD en voor hun kind een positieve indicatie ontvangen, krijgen zij van de gemeente een verzoek om hun inkomensgegevens door te geven. Indien zij in aanmerking komen voor financiële ondersteuning bij de VVE, kunnen zij deze subsidie aanvragen bij de gemeente.

Uit de praktijk blijkt echter dat een deel van de ouders geen gebruik maakt van deze mogelijkheid. Dit is zorgelijk, omdat vroeg- en voorschoolse educatie aantoonbaar bijdraagt aan betere onderwijsresultaten op latere leeftijd. Het onderzoek richt zich daarom op de redenen die ouders aanvoeren om deze ondersteuning niet te benutten. Enkele van de centrale vragen voor het onderzoek waren:

- Wat zijn de voornaamste redenen dat ouders afzien van deelname aan VVE?
- Welke factoren spelen een rol bij de beslissing van ouders om hun kind wel of niet naar VVE te sturen?
- Welke stappen kunnen gemeenten ondernemen om de deelname aan VVE te verhogen?

1.2 Instrument

Voor het verzamelen van de benodigde data is gebruik gemaakt van de Youmee® app, waarmee ouders vragen konden beantwoorden. Dit instrument heeft zich bewezen als een effectief middel om gerichte en relevante informatie te verzamelen van specifieke doelgroepen. Daarnaast zijn er aanvullende gegevens verkregen via interviews met ouders en professionals die betrokken zijn bij VVE.

1.3 Aanpak

Het onderzoek werd uitgevoerd onder ouders die kinderen hebben in de VVE-doelgroep. Deze ouders zijn zowel benaderd via de Youmee® app als door middel van persoonlijke interviews. Om een breder perspectief te bieden, hebben we de bevindingen vergeleken met gegevens uit andere gemeenten. Dit heeft geleid tot een benchmarkanalyse waarmee we de resultaten uit Tubbergen/Dinkelland konden plaatsen in een breder landelijk kader.

2. Overwegingen van ouders

In hoofdstuk 2 worden de overwegingen van ouders om hun kind wel of niet deel te laten nemen aan VVE besproken. De informatie is gebaseerd op een combinatie van interviews met ouders en professionals, een schriftelijke enquête onder ouders van peuters die het consultatiebureau bezoeken en informatie van het onderzoek in de Youmee® app.



2.1 Redenen om WEL te kiezen voor VVE

Uit de gesprekken met zowel professionals als ouders kwamen meerdere redenen naar voren waarom ouders besluiten hun kind deel te laten nemen aan VVE. We maken hierbij onderscheid tussen kindgerelateerde en oudergerelateerde redenen.

Kindgerelateerde redenen

Ouders hechten veel belang aan de sociale en fysieke ontwikkeling van hun kind. Een belangrijke reden om het kind naar een peuterspeelzaal te sturen, al dan niet met VVE, is de sociale interactie die de peuterspeelzaal biedt: het leren omgaan met leeftijdsgenoten en het leren delen. Daarnaast wordt de opbouw van fysieke en emotionele weerstand bij het kind als positief ervaren.

Structuur

Een reden die specifiek gekoppeld is aan VVE is de behoefte aan structuur voor het kind. Zowel ouders als professionals benadrukken dat een gestructureerde dagindeling bijdraagt aan het welzijn van het kind. Ook kinderen zonder (taal)achterstand kunnen baat hebben bij de structuur die VVE-programma's bieden. De professionaliteit van de VVE-leidsters, die doorgaans meer scholing hebben gehad, wordt hierbij als doorslaggevend gezien.

2.2 Redenen om NIET te kiezen voor VVE

Ondanks de voordelen kiezen sommige ouders er toch voor hun kind niet deel te laten nemen aan VVE. De redenen hiervoor variëren en worden kunnen we opsplitsen in kind- en oudergerelateerde overwegingen.

Onbekendheid en misverstanden

Een groot aantal ouders is onvoldoende bekend met wat VVE precies inhoudt, wat de doelen zijn, wie de doelgroep is en wat de mogelijke kosten zijn. Dit gebrek aan informatie zorgt ervoor dat ouders geen weloverwogen keuze kunnen maken.

Culturele en pedagogische overwegingen

Bij sommige ouders spelen culturele en pedagogische overwegingen een rol. Zo kunnen culturele opvattingen over opvoeding en onderwijs ertoe leiden dat ouders VVE niet als noodzakelijk beschouwen voor hun kind.

2.3 Rol van voorlichting en doorverwijzing

Voorlichting en doorverwijzing blijken cruciaal te zijn bij het stimuleren van VVE-deelname. Professionals geven aan dat consultatiebureaus, peuterspeelzalen en basisscholen een belangrijke rol spelen in de voorlichting over VVE. Mond-tot-mondreclame wordt na verloop van tijd steeds belangrijker, maar gerichte voorlichting is essentieel.

3. Rol van de gemeente

Dit hoofdstuk gaat in op de rol van de gemeente bij het bevorderen van VVE-deelname. Er is gebruik gemaakt van gegevens uit een internetenquête onder 80 gemeenten, waarvan 35 gemeenten hebben deelgenomen. Daarnaast zijn telefonische interviews gehouden met vertegenwoordigers van 20 gemeenten.



3.1 Criteria voor toelating

Gemeenten hanteren verschillende criteria voor toelating tot VVE-voorzieningen. Deze variëren van financiële drempels tot specifieke kenmerken van de doelgroep. Het is van belang dat gemeenten duidelijke criteria hanteren om ervoor te zorgen dat de ondersteuning terecht komt bij de gezinnen die dit het meest nodig hebben.

3.2 Capaciteit van het aanbod

De capaciteit van VVE-voorzieningen binnen gemeenten is vaak beperkt. In sommige gevallen zijn er wachtlijsten, wat de toegang tot VVE bemoeilijkt. Gemeenten zouden hun capaciteit moeten afstemmen op de vraag om zo veel mogelijk kinderen de kans te geven om deel te nemen aan VVE.

3.3 Vergroten van het bereik

Om het bereik van VVE te vergroten, kunnen gemeenten diverse acties ondernemen, zoals het intensiveren van voorlichtingscampagnes, het verlagen van financiële drempels en het verbeteren van de samenwerking met consultatiebureaus en scholen.

Conclusie

Het onderzoek toont aan dat er diverse factoren zijn die de keuze van ouders om wel of niet deel te nemen aan VVE beïnvloeden. Door gerichte voorlichting, het verlagen van drempels (met name financiële) en het vergroten van de capaciteit, kunnen gemeenten de deelname aan VVE verhogen en daarmee bijdragen aan betere onderwijsresultaten voor kinderen op lange termijn.



1. Inleiding

In opdracht van de gemeente Tubbergen/Dinkelland heeft Youmee® onderzoek verricht naar de redenen waarom ouders van kinderen uit de VVE-doelgroep hun kinderen al dan niet laten deelnemen aan vroeg- of voorschoolse educatie.

Om zicht te krijgen op de overwegingen van ouders is onderzoek gedaan onder ouders die kinderen hebben in de VVE-doelgroep met de inzet van de app Youmee®.

Daarnaast hebben we een benchmark toegevoegd met informatie over VVE-deelname in andere gemeenten, waarbij we gebruik hebben gemaakt van rapportages die in afgelopen jaren zijn verzameld door verschillende organisaties.

1.1 Onderzoeksvragen

Zodra ouders via het consultatiebureau worden doorgestuurd naar de GGD en voor hun kind een positieve indicatie krijgen, ontvangen zij van de gemeente een verzoek om inkomensopgave. Blijkt hieruit dat zij in aanmerking komen voor een financiële tegemoetkoming bij de vroeg- en voorschoolse kinderopvang, dan kunnen zij deze bij de gemeente aanvragen.

Er blijkt dat een percentage van de ouders geen gebruik maakt van deze mogelijkheid. Dit is natuurlijk erg jammer, omdat we weten dat de vroeg- en voorschoolse opvang bijdraagt aan betere onderwijsresultaten op latere leeftijd.

We onderzochten met Youmee® welke redenen ouders opgeven om geen gebruik te maken van de regeling. Vragen die hierbij aan de orde kwamen:

- Wist u van de VVE-regeling?
- Wat is de reden om geen gebruik te maken van de VVE-regeling?
- Ziet u voordelen om uw kind naar de voorschoolse opvang te brengen? Zo ja, welke?
- Ziet u nadelen om uw kind naar de voorschoolse opvang te brengen? Zo ja, welke?
- Wilt u nog iets anders tegen ons zeggen?

1.2 Instrument

Wij maakten bij het onderzoek gebruik van het online interactief onderzoeksinstrument Youmee®. Youmee® organiseert gelijkwaardig en transparant onderzoek, hetgeen bijdraagt aan meer vertrouwen in de overheid. Ouders kunnen anoniem deelnemen en de antwoorden zijn transparant voor alle participanten beschikbaar zijn. Youmee® werkt inclusief en bevordert het gevoel er niet alleen voor te staan.

1.3 Aanpak

Gezien het feit dat na opdracht bleek dat het aantal ouders dat kon worden benaderd nogal beperkt was (het bleek om 7 gezinnen te gaan waarvan alleen een adres beschikbaar was en geen verdere contactgegevens aan ons konden worden verstrekt), hebben we ervoor gekozen om naast dit onderzoek een benchmark op te nemen van andere gemeenten, met als doel te leren van ervaringen elders. Hierdoor kan het onderzoek bijdragen aan het verbeteren van de kennis en aanpak in de gemeente Tubbergen/Dinkelland.

Bij het beantwoorden van de onderzoeksvragen is gebruik gemaakt van informatie die de afgelopen jaren is verzameld in andere onderzoeken en van nieuwe informatie uit Youmee®. Het onderzoek bestaat uit drie delen:



1. onderzoek onder professionals
2. onderzoek onder ouders
3. onderzoek onder gemeenten

1.3.1 Onderzoek onder professionals

Sardes deed onderzoek onder professionals. Er zijn vier consultants betrokken geweest die samen rechtstreeks contact hebben gehad met een groot aantal ouders van kinderen die tot de VVE-doelgroep behoren.

Aan drie consultants en aan andere betrokkenen is in face-to-face interviews informatie gevraagd over de beweegredenen van ouders om wel of niet hun kind naar een VVE-peuterspeelzaal te laten gaan. Bij de vraagstelling is gebruik gemaakt van de voorinformatie die al bekend is over:

- a) beweegredenen van ouders;
- b) verschillen tussen groepen ouders (b.v. autochtone of allochtone ouders), tussen stad en platteland;
- c) belemmerende factoren buiten de ouders om, zoals wachtlijsten bij VVE-peuterspeelzalen.

Behalve de consultants zijn ook professionals geïnterviewd van andere programma's voor werving en toeleiding. In totaal zijn 20 telefonische interviews gehouden met professionals van verschillende soorten programma's. Er zijn verschillende soorten professionals geïnterviewd, zoals oudercontactfunctionarissen, maatschappelijk werkers, wijkverpleegkundigen. Daarbij is gezorgd voor een goede regionale spreiding en voor dekking van verschillende doelgroepen.

In de gesprekken met professionals is er naar gestreefd een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van:

- de redenen voor ouders om hun kinderen wel of niet te laten deelnemen aan VVE-programma's;
- de mate waarin deze redenen gelden, voor verschillende groepen ouders;
- mogelijkheden om deze redenen weg te nemen.

1.3.2. Onderzoek onder ouders

Uit het onderzoek onder professionals komt al een tamelijk compleet beeld naar voren van de beweegredenen van ouders en het gewicht van die beweegredenen. Daarnaast hebben we ook ouders rechtstreeks in het onderzoek betrokken. Zij kunnen immers het beste hun beweegredenen toelichten en aangeven wat gedaan zou kunnen worden om belemmeringen voor deelname aan VVE weg te nemen. Hiervoor werd de interactieve app Youmee® ingezet en hebben we eerder opgehaalde informatie verwerkt voor een benchmark.

Vrijwel alle ouders bezoeken met hun kind het consultatiebureau. Bij de meeste CB's is er één contactmoment voor 2-jarigen en eveneens één contactmoment voor 3-jarigen. Onder de ouders van deze kinderen hebben we een beknopte enquête gehouden.

We hebben medewerking verkregen van vier instellingen voor jeugdgezondheidszorg, die de enquête hebben uitgezet via een aantal consultatiebureaus in wijken met veel kinderen uit de VVE-doelgroep. De consultatiebureaus zijn gevestigd in de provincies Utrecht, Zeeland, Zuid-Holland en Drenthe. Aan de consultatiebureaus is gevraagd om na afloop van elk consult met een twee- of driejarige de ouder te vragen een korte vragenlijst in te vullen. De vragenlijst bevat enkele vragen over:

- deelname aan peuterspeelzaal of kinderopvang; deelname aan een VVE-programma;



- redenen om wel deel te nemen aan VVE (redenen die we kennen uit onderzoek onder professionals, plus ruimte om andere redenen in te vullen): gelden deze redenen voor de ouders en zo ja, hoe belangrijk zijn deze redenen voor hen;
- redenen om niet deel te nemen aan VVE;
- enkele achtergrondkenmerken van de ouders (opleiding, etniciteit).

Aan de enquête is meegewerkt door 115 ouders met kinderen uit de VVE-doelgroep. Voor het overgrote deel zijn dit moeders (89%). Van 63% van deze ouders zit het 2- of 3-jarige kind op de peuterspeelzaal, van de overige 37% ouders niet.

Groepsgesprekken

Met de enquête via de consultatiebureaus verkregen we een kwantitatief, generaliseerbaar beeld. Als aanvulling daarop hebben we acht groepsgesprekken gehouden met ouders die kinderen in de peuterleeftijd hebben.

Groepsgesprekken met allochtone ouders zijn georganiseerd via de Platforms Allochtone Ouders en Onderwijs (PAOO). Hierbij is aangesloten bij geplande voorlichtingsbijeenkomsten rond VVE. Verder zijn enkele gesprekken georganiseerd met autochtone ouders. Hierbij is gebruik gemaakt van contacten die er zijn met intermediairen tussen ouders en school, zoals oudercontact-functionarissen. Deze zijn aangesteld juist om het contact tussen het onderwijs en moeilijk bereikbare ouders te verbeteren. Het gaat daarbij veelal om autochtone laagopgeleide ouders. De groepsgesprekken zijn gehouden in het westen, noorden en oosten van het land.

In de groepsgesprekken is dieper ingegaan op de redenen om de kinderen wel of niet aan VVE te laten deelnemen. Ook was er tijdens deze gesprekken ruimte om eventuele oplossingen te bespreken. Als kinderen niet deelnemen aan VVE: zijn er omstandigheden denkbaar waaronder de ouders daar wel voor zouden kiezen?

1.3.3. Onderzoek onder gemeenten

Om de vragen over de rol van de gemeente te beantwoorden, hebben we een internetenquête en aanvullende telefonische interviews gehouden met de verantwoordelijke beleidsambtenaren van een aantal gemeenten en hebben we gebruik gemaakt van informatie uit de landelijke VVE-monitor van Sardes.

Aanvullende internetenquête en telefonische interviews

Op basis van informatie uit de VVE-monitor is een selectie gemaakt van 80 gemeenten, waaraan een internetenquête is verstuurd; 50 daarvan hebben aan het onderzoek meegewerkt. Verder hebben 21 gemeenteambtenaren meegewerkt aan een kort telefonisch interview. Behalve de vragen over de rol van de gemeente, zijn in de interviews ook enkele vragen gesteld over de perceptie van de gemeente van de beweegredenen van de ouders.

Analyse gegevens VVE-monitor

Sardes voert de landelijke VVE-monitor uit. Met deze monitor zijn gegevens verzameld die ook voor dit onderzoek relevant zijn en in het rapport zijn verwerkt.

In de volgende twee hoofdstukken worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd. In hoofdstuk 2 het onderzoek onder professionals en ouders, in hoofdstuk 3 het onderzoek onder de gemeenten.



2. Overwegingen van ouders

In dit hoofdstuk beschrijven we de overwegingen van ouders om wel of niet te kiezen voor een VVE voor hun kind. De informatie is gebaseerd op drie soorten informatie:

- a) interviews met ouders van jonge kinderen en op interviews met uiteenlopende professionals die zich in de praktijk bezig houden met toeleiding naar VVE;
- b) een schriftelijke enquête onder ouders van 2- en 3-jarige peuters die het consultatiebureau bezoeken;
- c) onderzoek met Youmee®.

We bespreken eerst de overwegingen van ouders om hun kind wel naar de peuterspeelzaal te laten gaan (2.1 en 2.2), vervolgens de overwegingen om dat niet te doen (2.3 en 2.4). Vervolgens gaan we in op de rol van voorlichting en doorverwijzing (2.5) en verschillen tussen groepen ouders (2.6).

2.1 Redenen om WEL te kiezen voor VVE: gesprekken met professionals en ouders

Wat zijn de redenen voor ouders om hun kinderen te laten deelnemen aan voorschoolse educatie? We geven een overzicht van veel genoemde redenen. We maken in ons overzicht onderscheid tussen kindgerelateerde redenen en oudergerelateerde redenen.

a) Kindgerelateerde redenen

Sociale en fysieke ontwikkeling

Ouders hechten veel belang aan de ontwikkeling van hun kind. Een doorslaggevende reden om het kind te brengen naar een peuterspeelzaal (al dan niet met VVE) is de sociale ontwikkeling die de peuterspeelzaal biedt: de omgang met leeftijdgenootjes, het leren delen met elkaar. Verder wordt de opbouw van fysieke (en emotionele) weerstand bij het kind als reden genoemd. Deze beweegredenen staan in principe los van VVE. Ook een peuterspeelzaal zonder VVE biedt deze voordelen.

Structuur

Een beweegredenen die wel expliciet samenhangt met het aanbod van VVE is de behoefte aan structuur bij het kind. Zowel ouders als professionals geven aan dat een gestructureerde dagindeling bij veel kinderen een behoefte is. Ook kinderen zonder (taal)achterstand kunnen veel baat hebben bij de structuur die in de programma's van de voorschoolse educatie wordt aangeboden. Professionals gaven aan dat dit bij steeds meer kinderen het geval is en voor steeds meer ouders een beweegreden om te kiezen voor VVE. In samenhang hiermee speelt de professionaliteit van de leidsters een grote rol bij de keuze van ouders voor VVE. Leidsters van VVE-peuterspeelzalen hebben meer scholing gehad dan leidsters van andere peuterspeelzalen.

Voorbereiding op de basisschool

De voorschoolse educatie wordt door de ouders gezien als wenperiode voor de basisschool. Het kind leert al een beetje afscheid nemen van de ouder, leert de structuur van een schooldag, leert zitten in een kring, vragen om zijn beurt, et cetera. Als het kind dan naar groep 1 gaat is het gewend aan de school. Deze beweegreden geldt vooral bij voorschoolse educatie die in hetzelfde gebouw als de basisschool is gevestigd. Ouders geven ook aan dat de voorschoolse educatie het zelfvertrouwen van het kind positief beïnvloedt.



Taalachterstand en taalontwikkeling

In de praktijk blijkt dat een taalachterstand, zoals een beperkte woordenschat in het Nederlands, voor weinig ouders reden is om te kiezen voor VVE. Vaak vinden ouders dat hun kind geen taalachterstand heeft (met name autochtone ouders) of vinden zij dat de moedertaal voorrang heeft (sommige allochtone ouders). De ouders die toch om deze reden bewust kozen voor voorschoolse educatie waren altijd doorverwezen of toegeleid door professionals, vaak het consultatiebureau. Wat wel voorkomt is dat ouders bewust voor voorschoolse educatie kiezen omdat zij hun kind graag 'extra' taalontwikkeling willen aanbieden. Het gaat dan vooral om ouders van kinderen die graag naar school willen (net zoals oudere broertjes en zusjes) maar daar nog te jong voor zijn.

b) Oudergerelateerde redenen

Kosten

Hoewel de kosten vaak een reden zijn om niet te kiezen voor de peuterspeelzaal met VVE, noemen sommige ouders de peuterspeelzaal 'goedkoper dan een oppas'.

Sociale contacten

Ouders waarderen de sociale contacten die zij zelf opdoen bij het wegbrengen en halen van hun kind. Ze hebben contact met andere ouders en met de leidsters.

Andere bezigheden

Als het kind naar de voorschoolse educatie is, kan de ouder andere dingen doen, zoals het huishouden. Als het kind weer thuis is, is er meer tijd en aandacht beschikbaar voor het kind.

Taal

Soms is de gebrekkige kennis van de Nederlandse taal voor allochtone ouders een drempel om naar buiten te treden. Met een kind op de peuterspeelzaal komen ze zelf ook in contact met leidsters en andere ouders en moeten ze Nederlands spreken.

2.2 Redenen om WEL te kiezen voor VVE: enquête onder ouders

Om een indruk te krijgen van het relatieve belang van de genoemde redenen, hebben we via een aantal JGZ-instellingen een enquête gehouden onder ouders van 2- en 3-jarige peuters.

Aan de ouders hebben we in de eerste plaats gevraagd of hun kind naar de peuterspeelzaal gaat en zo ja of dit peuterspeelzaal is waar extra hulp wordt gegeven bij de (taal)ontwikkeling, met andere woorden, een 'VVE-peuterspeelzaal'. Van de ouders met kinderen op de peuterspeelzaal zegt 22% dat dit een VVE-peuterspeelzaal is; van 44% van de ouders gaat het kind naar een 'reguliere' peuterspeelzaal en 34% weet niet of de peuterspeelzaal VVE aanbiedt of niet. Het bestaan van VVE-peuterspeelzalen is bij lang niet alle ouders bekend: 40% had hier nog niet van gehoord, terwijl hun eigen kind wel naar de peuterspeelzaal gaat.

Omdat we op voorhand al vermoedden dat het aanbod aan VVE niet bij alle ouders bekend zou zijn, hebben we ook gevraagd naar het aantal dagdelen dat het kind naar de peuterspeelzaal gaat. Kinderen die een VVE-programma volgen, gaan vaak 3 of 4 dagdelen naar de peuterspeelzaal. Van 31% van de ouders gaat het kind meer dan 2 dagdelen per week naar de peuterspeelzaal. Dit zijn maar zeer ten dele dezelfde ouders die zeggen dat hun kind naar een VVE-peuterspeelzaal gaat. Er is dus kennelijk nogal wat onwetendheid bij ouders omtrent VVE. Aan de ouders is gevraagd waarom ze hun kind naar de peuterspeelzaal laten gaan. Hierna geven we een overzicht van de genoemde redenen.



Tabel 2.1 Redenen van ouders om hun kind WEL naar PSZ/VVE te laten gaan

Redenen	laag opgeleid (bao, vmbo)	midden/hog opgeleid (havo/vwo, hbo, wo)
Kindgerelateerde redenen		
kind leert omgaan met leeftijdgenootjes	80%	77%
kind kan spelen met leeftijdgenootjes	64%	72%
kind krijgt goede voorbereiding op de basisschool	56%	77%
kind krijgt hulp bij de (taal)ontwikkeling	48%	36%
Oudergerelateerde redenen		
ouder kan andere dingen doen (b.v. werken)	8%	23%
andere redenen	4%	2%
Totaal *	260%	287%

* Totaalpercentages zijn groter dan 100, aangezien respondenten meer dan één reden konden noemen.

In het onderzoek met Youmee® werden de volgende positieve redenen gegeven: spelen met andere kinderen, andere regels, leren, ontwikkeling, stimuleren, samenspelen.

Voorop staat bij de meeste ouders dat hun kind kan spelen en leren omgaan met leeftijdgenootjes. De voorbereiding op de basisschool wordt ook belangrijk gevonden, vooral door de hoger opgeleide ouders. Hulp bij de taalontwikkeling blijkt een minder belangrijke reden te zijn om voor de peuterspeelzaal te kiezen. De helft van de ouders (48%) met kinderen in de VVE-doelgroep noemt dit als reden. Dit zijn voornamelijk allochtone ouders. Oudergerelateerde redenen spelen een veel minder grote rol dan kindgerelateerde redenen, vooral bij de ouders van de VVE-doelgroep.

Al met al is dit beeld een bevestiging van hetgeen uit de gesprekken met professionals en ouders naar voren is gekomen.

We hebben nagegaan of bepaalde redenen vaker worden genoemd door autochtone of juist door allochtone ouders. Daarvoor hebben we geen aanwijzingen. Voor een deel heeft dit te maken met de beperkte omvang van de responsgroep.

2.3 Redenen om NIET te kiezen voor VVE: gesprekken met professionals en ouders

Wat zijn nu redenen voor ouders om hun kinderen niet te laten deelnemen aan voorschoolse educatie? Om antwoord op deze vraag te krijgen bleken vooral de gesprekken met de professionals erg nuttig. Met name de consultants hebben contact gehad met zeer veel ouders. We onderscheiden de volgende soorten redenen: onbekendheid, pedagogische/culturele overwegingen, slecht imago van het onderwijs, financiële en organisatorische redenen.

a) Onbekendheid

Onbekendheid met VVE

Veel ouders kennen de VVE-programma's niet. Ze weten niet dat er met die programma's gewerkt wordt aan de (taal)ontwikkeling van kinderen. Zoals al eerder opgemerkt, weten zelfs ouders van wie de kinderen op een voorschool/VVE-peuterspeelzaal zitten niet altijd dat hun kind deelneemt aan VVE. Als ze het bestaan van de programma's kennen, zijn ouders niet altijd geïnformeerd over de inhoud van de programma's. Nog minder is bij hen bekend wat de effecten



van de programma's zijn. Verder weten veel ouders niet op welke peuterspeelzalen/voorscholen VVE wordt aangeboden. Ouders weten ook niet hoe ze aan die informatie moeten komen. Onbekendheid speelt het sterkst bij allochtone ouders. Maar ook veel autochtonen zijn niet op de hoogte van het bestaan van VVE-programma's, ook als hun kinderen naar de peuterspeelzaal gaan.

Onbekendheid met nut en noodzaak van VVE

Ouders onderschatten de vaardigheden die een kind nodig heeft om naar school te gaan, vinden professionals. Op school wordt van kinderen verwacht dat ze kunnen stilzitten, vinger opsteken als je een vraag hebt, op je beurt kunnen wachten, luisteren, speelgoed opruimen, enz. Op de peuterspeelzaal/voorschool kunnen kinderen dat allemaal al leren, maar veel ouders hebben daar geen besef van. Ouders zien hun kinderen niet graag als kinderen met een achterstand. Het is niet zo gemakkelijk om te erkennen dat je kinderen al in de voorschoolse periode een achterstand hebben opgelopen. Voor autochtone ouders geldt dit nog iets sterker dan voor allochtone ouders, want hun kinderen hebben immers van huis uit Nederlands leren spreken.

Onduidelijkheid over de doelgroep van VVE

Bij zowel autochtone als allochtone ouders is niet altijd duidelijk wat de doelgroep van VVE is. Velen denken dat VVE er alleen voor allochtone ouders is. Dat kan voor autochtonen een reden zijn om er geen gebruik van te maken. Als wel duidelijk is dat autochtone kinderen ook tot de doelgroep kunnen behoren, gelden voor hun ouders weer andere bezwaren. Velen denken dat hun kind helemaal geen achterstand heeft, het is immers in Nederland geboren? Ook speelt schaamte een rol bij laagopgeleide ouders die het wel ver geschopt hebben, maar toch op basis van hun lage opleiding in de doelgroep vallen. Verder is er weerstand bij 'witte' ouders om hun kind naar een 'zwarte' peuterspeelzaal te sturen. Autochtone ouders die niet in de doelgroep vallen, vinden het soms discriminerend dat hun kind niet in aanmerking komt voor de extra dagdelen.

b) Financiële redenen

De ouderbijdrage voor de peuterspeelzaal is een belangrijke drempel voor ouders om hun kinderen gebruik te laten maken van VVE. In sommige gemeenten worden hoge maandelijkse bijdragen gevraagd, in sommige andere gemeenten is de bijdrage minder dan de helft. Vaak stopt één van de ouders met werken als het kind geboren is, dit zorgt voor een terugval in inkomen terwijl de kosten stijgen. Een peuterspeelzaal is dan al snel te duur.

Een deel van de ouders weet niet hoe hoog de ouderbijdrage is. Deze onwetendheid kan ook een belemmering zijn. Sommige ouders hebben het beeld van het peuterspeelzaalwerk als een dure voorziening, terwijl de ouderbijdrage in werkelijkheid soms wel meevalt. Een deel van de ouders vindt dat er geen ouderbijdrage zou moeten zijn. Het onderwijs vraagt immers ook geen bijdrage. Als VVE zo belangrijk is voor de ontwikkeling van de kinderen, waarom betaalt de overheid het dan niet volledig, net als het onderwijs? Er zijn echter ook ouders die een gratis voorziening wantrouwen. Als het gratis, heeft het dan wel kwaliteit?

Goede voorlichting over VVE kan een deel van de ouders over de streep trekken, maar er blijft een groep ouders voor wie de ouderbijdrage een te grote belasting is. Ouders die van een minimuminkomen moeten rondkomen, hebben vaak al moeite om voldoende geld vrij te maken om hun kinderen goed te kleden. Vaak is er sprake van schulden. Eigenlijk moet eerst iets aan die problemen worden gedaan, voordat gesproken kan worden over VVE, menen sommige



professionals. In gemeenten waarin de ouderbijdrage inkomensafhankelijk is, vormen de kosten geen of een veel minder grote belemmering.

Ook de deelnemers in Youmee® gaven aan vooral de financiële drempel te ervaren.

c) Organisatorische redenen

Vooraf voor werkende ouders is de peuterspeelzaal niet handig. Als ze gebruik maken van het kinderdagverblijf of van informele opvang (oppas), valt de peuterspeelzaal al snel af. Kinderen zijn er maar 2 of 3 uur per dag, dus als opvangvoorziening heb je er niet veel aan, terwijl je de kinderen wel moet brengen en halen. Als er meerdere kinderen in het gezin zijn, is het lastig om het ene kind naar de peuterspeelzaal te brengen en het andere naar de basisschool. Dit laatste argument vervalt uiteraard bij een peuterspeelzaal die gevestigd is in de basisschool. Dit bezwaar leeft met name onder Antilliaanse en Surinaamse ouders. Bij deze groepen is het aandeel werkende moeders hoger dan onder Marokkaanse en Turkse ouders.

Voor een aantal (allochtone) ouders is vroeg opstaan een drempel om het kind te brengen in de ochtend. De aanvangstijd van half negen is te vroeg voor zowel de moeder als het kind omdat de kinderen vaak laat naar bed gaan. Verder vinden ouders het bezwaarlijk als de afstand van huis tot de peuterspeelzaal groot is. Het halen en brengen neemt daardoor meer tijd in beslag.

d) Pedagogische/culturele redenen

Pedagogische visie en moederschap

Waarom zou je je kind naar de peuterspeelzaal sturen als je als moeder zelf op ze kunt passen? Een deel van de moeders heeft het gevoel dat ze hun kind 'uitbesteden' als het naar de peuterspeelzaal gaat. Ze voelen zich daardoor een minder goede moeder. Dit speelt vaak bij autochtone moeders. Deze moeders kiezen bewust om minder te gaan werken of helemaal te stoppen en vinden het dan ongepast om hun kind weg te brengen. Het kind kan thuis immers ook spelen. De onwetendheid over de inhoud van VVE-programma's speelt bij deze ouders eveneens een rol. Sommige, met name Marokkaanse ouders, nemen de peuterspeelzaal minder serieus. Deze heeft geen status in vergelijking met de basisschool.

Er zijn ook ouders die het niet eens zijn met de pedagogische visie in het Nederlandse onderwijs. Ze vinden dat de leerlingen te mondig worden, vrijpostig gedrag wordt geen halt toegeroepen. Voor een deel heeft dit verschil in visie te maken met de culturele of godsdienstige achtergrond van ouders. Professionals hebben deze bezwaren gehoord bij allochtone ouders, maar ook bij autochtone ouders met een (zwaar) christelijke achtergrond.

Eigen taal

Als kinderen al heel vroeg Nederlands leren, is dat dan niet nadelig voor de ontwikkeling van de moedertaal? Ouders zijn bang dat de eigen taal wordt verwaarloosd vanaf het moment dat kinderen naar de peuterspeelzaal gaan. Professionals dringen er soms op aan dat de ouders ook Nederlands met hun kinderen gaan spreken. Dat staat een tweetalige opvoeding in de weg. Dit bezwaar leeft volgens professionals vooral onder Turkse ouders. Sommige allochtone ouders hechten eraan dat er ook allochtone leidsters zijn. Op veel peuterspeelzalen is dat niet het geval.



e) Negatieve ervaringen met onderwijs

Onprettige ervaringen in het contact met school

Een deel van de ouders voelt zich niet serieus genomen door de school. De communicatie is vaak een soort eenrichtingsverkeer, het is weinig interactief, vinden ze. Pas als de school iets van de ouders wil, wordt er contact gezocht. Vaak gaat het dan om slecht-nieuwsgesprekken. De ouders vinden dat ze daarbij niet als partner worden behandeld, de school lijkt niet benieuwd te zijn naar hun mening. De leerkrachten geven deze ouders de indruk dat ze niet competent zijn als opvoeders.

Onprettige ervaringen in de eigen schooltijd

Voor sommige laagopgeleide ouders geldt dat zij een negatief beeld hebben overgehouden aan hun eigen schooltijd. Het heeft hun 'niets gebracht'. Deze ouders verwachten ook voor hun kinderen weinig goeds van school, inclusief de voorschoolse educatie en brengen hun kind om die reden daar niet naar toe. Dit is vooral een mentaliteitsprobleem dat speelt onder zowel autochtone als allochtone ouders.

2.4 Redenen om NIET te kiezen voor VVE: enquête onder ouders

Het grootste deel van de bovengenoemde redenen hebben we via JGZ-instellingen voorgelegd aan ouders met kinderen van 2 en 3 jaar. Aan de ouders die hun kind niet naar de peuterspeelzaal/voorschool laten gaan, hebben we in de eerste plaats gevraagd of ze bekend zijn met deze voorziening. Vrijwel alle ouders (93%) weten van het bestaan van peuterspeelzalen.

Niet iedereen weet dat er speciale peuterspeelzalen of voorscholen zijn met VVE-programma's; 24% heeft hier nooit van gehoord. Onder ouders met een laag opleidingsniveau is de bekendheid van VVE-peuterspeelzalen groter dan onder de overige ouders. Dat lijkt er op te wijzen dat voorlichting over VVE effect heeft. Anderzijds: van de ouders die wel voor de peuterspeelzaal kiezen, had 40% nooit gehoord van VVE-peuterspeelzalen. Het is opmerkelijk dat de bekendheid onder de niet-gebruikers groter is dan onder de gebruikers! Een verklaring hiervoor ligt niet één, twee, drie voor de hand. Mogelijk vinden ouders die niet voor de peuterspeelzaal kiezen, het vervelend toe te geven dat ze niet precies weten waar ze 'nee' tegen zeggen.

Het overzicht op de volgende pagina laat zien wat volgens deze ouders de belangrijkste redenen zijn om hun kind niet naar de peuterspeelzaal te laten gaan.

**Tabel 2.2 Redenen van ouders om hun kind NIET naar PSZ/voorschool te laten gaan**

Redenen	laag opgeleid (bao, vmbo)	midden/hoog opgeleid (havo/vwo, hbo, wo)
Onbekendheid		
ouder kent geen peuterspeelzalen in de buurt	8%	0%
ouder vindt aandacht voor (taal)ontwikkeling niet nodig	2%	19%
ouder kent geen VVE's	1%	0%
Financieel		
peuterspeelzaal is te duur	25%	12%
Organisatorisch		
kind gaat naar kinderdagverblijf	15%	50%
geen tijd om kind te brengen en op te halen	13%	8%
kind heeft oppas	8%	27%
wachlijsten bij peuterspeelzalen	7%	0%
Pedagogisch		
ouder houdt kind liever thuis	15%	23%
peuterspeelzaal heeft andere ideeën over opvoeding	2%	12%
ouder wil niet dat kind naar achterstandspeuterspeelzaal gaat	0%	0%
Andere redenen	27%	19%
Totaal *	123%	170%

* Totaalpercentages zijn groter dan 100, aangezien respondenten meer dan één reden konden noemen.

Geld is de meest genoemde reden om geen gebruik te maken van de peuterspeelzaal. Een kwart van de ouders uit de doelgroep vindt de peuterspeelzaal te duur. Onbekendheid blijkt volgens de ouders zelf een minder grote belemmering te zijn dan volgens de professionals. Van de ouders uit de doelgroep zeggen er slechts enkele dat ze geen peuterspeelzaal in de buurt kennen. De ouders bestrijden niet het nut van VVE. Vrijwel niemand zegt dat extra aandacht voor de ontwikkeling van kinderen niet nodig is (onder de ouders met een gemiddeld of hoog opleidingsniveau ligt dit percentage hoger).

Een aanzienlijk percentage ouders vindt het lastig te regelen om het kind naar de peuterspeelzaal te brengen. Een deel van de kinderen gaat al naar een kinderdagverblijf of heeft een oppas, en dat is lastig te combineren met de peuterspeelzaal. Bij de hoger opgeleide ouders liggen deze percentages overigens veel hoger dan bij de ouders van doelgroepkinderen.

Pedagogische of culturele redenen dat kinderen thuis horen te spelen speelt een minder belangrijke rol. Een klein deel van de doelgroepouders houdt het kind liever thuis. Verschillen in opvattingen over opvoeding spelen nauwelijks een rol.

Bij de andere redenen wordt meestal genoemd dat het kind voldoende andere kinderen heeft om mee te spelen, zoals broers en zussen of kinderen uit de buurt. Deze ouders zien de peuterspeelzaal blijkbaar in de eerste plaats als een plaats om met andere kinderen te spelen (en niet zozeer als een voorziening die de ontwikkeling van hun kind kan stimuleren).

We hebben geen systematische verschillen kunnen vaststellen tussen de antwoorden van autochtone en allochtone ouders.



2.5 De rol van voorlichting en doorverwijzing

Voorlichting, doorverwijzing en toeleiding door professionals die contact hebben met het kind en het gezin spelen een belangrijke rol bij bereiken van de doelgroep, omdat ouders zelden uit eigen beweging kiezen voor VVE. We hebben gezien dat onwetendheid onder ouders een belangrijke reden is voor het beperkte bereik van VVE. Onwetendheid hoeft echter niet altijd een probleem te zijn, vinden professionals. Dit geldt vooral voor de autochtone doelgroep, waarvan een groot deel gewend is kinderen naar de peuterspeelzaal te brengen. Als autochtone ouders weten dat VVE bedoeld is voor kinderen met een (taal)achterstand, zouden zij massaal voor een andere peuterspeelzaal kunnen kiezen. Het vormen van gemengde groepen wordt dan onmogelijk.

Sommige ouders wijzen VVE af om pedagogische redenen, maar staan wel positief tegenover de peuterspeelzaal. Als deze ouders geïnformeerd worden over het speelse karakter van het leren in de voorschoolse educatie staan zij vaak positiever tegenover VVE. Ook informatie over de, in sommige gevallen meevallende kosten van VVE, kan ouders over de streep trekken.

Belangrijke verwijzende instanties zijn volgens de professionals de consultatiebureaus, basisscholen en peuterspeelzalen. Consultatiebureaus zien het kind op meerdere momenten in diens ontwikkeling. Zij letten niet alleen op taalontwikkeling, maar ook op sociaal-emotionele ontwikkeling. Risicogezinnen worden vaak al snel herkend via de consultatiebureaus en doorverwezen.

Eveneens een belangrijke rol, maar misschien minder bekend, spelen de basisscholen. De ouders met oudere kinderen op de basisschool zien hoe de voorschoolse educatie een plaats heeft op de basisschool, zij komen in contact met andere ouders, leerkrachten van groep 1 en nemen deel aan inloopochtenden. Vaak worden zij enthousiast voor voorschoolse educatie omdat zij met eigen ogen zien en meemaken wat het inhoudt.

Tenslotte zijn ook de peuterspeelzalen zelf, ook de peuterspeelzalen zonder VVE, een belangrijke verwijzende instantie. In gemeenten waar VVE al langer bestaat, speelt uiteindelijk mond-tot-mond reclame van ouder naar ouder ook een rol.

2.6 Verschillen tussen groepen ouders

Voor alle groepen ouders geldt dat onbekendheid met VVE een belangrijke reden is om er geen gebruik van te maken. Ook de meeste andere redenen gelden voor verschillende groepen ouders. Dit geldt voor het financiële aspect, voor organisatorische problemen en voor pedagogische overwegingen. Niettemin zijn er ook verschillen. In dit hoofdstuk zijn deze al terloops aan de orde gekomen. We noemen hier nogmaals de belangrijkste verschillen.

Een belangrijk verschil tussen autochtone en allochtone ouders is de bekendheid met de peuterspeelzaal. Autochtone ouders weten vrijwel altijd van het bestaan van peuterspeelzalen, dit geldt niet voor allochtone ouders. Als we kijken naar de bekendheid met VVE dan is het verschil minder groot. Lang niet alle autochtone ouders weten dat VVE bedoeld is voor kinderen met taalachterstand, allochtone ouders weten dit weer wel. Over de inhoud van VVE is bij beide groepen onbekendheid.

Autochtone ouders vinden vaak dat hun kinderen geen taalachterstand hebben. Ze vinden het soms bezwaarlijk om hun kind naar een 'zwarte' peuterspeelzaal te brengen. Voor hen is de doorslaggevende reden om deel te nemen aan de peuterspeelzaal de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun kind. Daarbij gaat het met name om de sociaal-emotionele vaardigheden



die het kind nodig heeft voor de basisschool. Voor allochtone ouders is het makkelijker te erkennen dat hun kind een taalachterstand heeft. Nederlands is immers voor hen niet de eerste taal.

Er zijn ook enkele verschillen in overwegingen tussen etnische minderheidsgroepen. Antilliaanse en Surinaamse moeders maken meer gebruik van kinderopvang dan Marokkanen en Turken. Daardoor is de peuterspeelzaal voor hen minder praktisch. Marokkanen en vooral de Turken vinden het soms jammer dat hun kind al zo jong een andere taal moet leren. Ze zijn bang dat dit een nadelige invloed heeft op de beheersing van de moedertaal.

2.7 Samenvatting

Overwegingen om WEL voor VVE te kiezen

De redenen om voor een VVE-peuterspeelzaal te kiezen hebben maar deels te maken met het stimuleren van de taal- en cognitieve ontwikkeling van de peuters. Vooral de gelegenheid om met andere kinderen te spelen wordt belangrijk gevonden.

Verder wordt de peuterspeelzaal gewaardeerd omdat het kinderen al enigszins worden voorbereid op de basisschool. Ze leren wennen aan een gestructureerde dagindeling, zich aan regels houden e.d. Ook de genoemde oudergerelateerde redenen, zoals sociale contacten opdoen en opvang voor het kind, hebben niet primair met de opbrengst van VVE te maken. Als ouders voor VVE kiezen omdat dat de ontwikkeling van hun kind stimuleert, is dat vaak het resultaat van voorlichting en toeleiding.

Uit de enquête die via consultatiebureaus is gehouden onder ouders, blijkt dat er veel onwetendheid is omtrent VVE. Veel ouders met kinderen op de peuterspeelzaal zijn niet bekend met VVE-programma's en weten niet of hun kind een dergelijk programma krijgt aangeboden. De belangrijkste reden om voor de peuterspeelzaal te kiezen zijn volgens respondenten op de enquête dat het kind kan spelen en leren omgaan met leeftijdsgenootjes. Van de ouders van doelgroepkinderen vindt ongeveer de helft de hulp bij de (taal)ontwikkeling een reden om voor de peuterspeelzaal te kiezen. Dit zijn vooral allochtone ouders. Oudergerelateerde redenen, zoals het gebruik van de peuterspeelzaal als opvangvoorzieningen, spelen nauwelijks een rol.

Overwegingen om NIET voor VVE te kiezen

Onbekendheid is een belangrijke reden waarom ouders niet voor VVE kiezen. Het bestaan van de VVE-programma's is bij veel ouders niet bekend. Allochtone ouders zijn zelfs niet vertrouwd met het begrip peuterspeelzaal. Maar ook ouders die wel het aanbod kennen, kiezen niet allemaal voor VVE.

De kosten van VVE zijn een veel genoemd bezwaar, vooral ouders die van een minimuminkomen leven of schulden hebben. Voor werkende ouders is de peuterspeelzaal geen ideale voorziening, omdat hij geen hele dagopvang biedt. Verder zijn er bezwaren die te maken hebben met de pedagogische visie van ouders, al dan niet gerelateerd aan hun culturele of godsdienstige achtergrond en tenslotte is er een – beperkte – groep ouders die onprettige ervaringen hebben met het onderwijs; uit de tijd dat ze zelf op school zaten of in het contact met de school van hun kinderen.

Opvallend genoeg lijkt de bekendheid van VVE onder de niet-gebruikers groter dan onder de gebruikers, blijkt uit de enquête die via de consultatiebureaus is gehouden.

Een kwart van de niet-gebruikers vindt de peuterspeelzaal te duur. Ook zijn er veel ouders uit de doelgroep voor wie het lastig te organiseren is om hun kind naar de peuterspeelzaal te brengen,



bijvoorbeeld omdat het kind al naar de kinderopvang gaat. Onbekendheid en pedagogische of culturele overwegingen lijken een minder belangrijke rol te spelen.

Voorlichting en doorverwijzing

Ouders kiezen wel uit zichzelf voor de peuterspeelzaal, maar niet zo snel voor VVE. Voorlichting en doorverwijzing zijn daarom van groot belang.

Onwetendheid en misverstanden rondom VVE (doel, doelgroep, effecten, kosten) kunnen hiermee uit de wereld worden geholpen. Volgens de professionals spelen consultatiebureaus, peuterspeelzalen en basisscholen de belangrijkste rol bij de voorlichting. Na verloop van tijd gaat mond-tot-mond-reclame een grotere rol spelen.

Verschillen tussen groepen ouders

Hoewel de genoemde overwegingen eigenlijk voor alle groepen ouders gelden, zijn er toch enkele verschillen. Autochtone ouders zijn bekend met de peuterspeelzaal, het is voor hen een laagdrempeliger voorziening dan voor allochtonen. Daar staat tegenover dat autochtone ouders niet graag erkennen dat hun kind een taalachterstand heeft en dus niet zo snel voor een VVE-peuterspeelzaal zullen kiezen. Het gebruik van kinderopvang komt bij sommige etnische groepen (Surinamers en Antillianen) meer voor dan bij andere (Turken en Marokkanen). Als de kinderen al naar het kinderdagverblijf gaan, is het bezoek van de peuterspeelzaal lastig te organiseren.



3. Rol van de gemeente

Om de rol van de gemeente in beeld te krijgen, is door Sardes een internetenquête gehouden onder 80 gemeenten, zowel grotere als wat kleinere gemeenten. Daarvan hebben er 35 de vragenlijst ingevuld. Tevens zijn telefonische interviews gehouden met vertegenwoordigers van 20 gemeenten. In dit hoofdstuk gaan we in op de criteria voor toelating (3.1), capaciteit van het aanbod (3.2) en activiteiten binnen de gemeente om het bereik van VVE te vergroten (3.3).

3.1 Criteria voor toelating tot VVE-voorzieningen

De peuterspeelzalen en kinderdagverblijven die een VVE-programma aanbieden, zijn meestal niet uitsluitend bedoeld voor kinderen uit de doelgroep. Uit de VVE-monitor blijkt dat er op de meeste voorzieningen een gemengde populatie zit. In aanvulling op deze monitor zijn enkele vragen voorgelegd aan een selectie van VVE-gemeenten, onder andere over het plaatsingsbeleid op VVE-peuterspeelzalen.

Tabel 3.1 Welke kinderen kunnen worden geplaatst op VVE-peuterspeelzalen/ voorscholen?

Categorieën leerlingen	Aantal gemeenten	Pct. gemeenten
Alle kinderen, zolang er plaats is	15	47%
Alleen kinderen uit VVE-doelgroep	7	22%
Er wordt gestreefd naar afspiegeling van de wijk	2	6%
Anders	8	25%
Totaal	32	100%

Het is duidelijk dat het VVE-aanbod meestal niet is voorbehouden aan kinderen uit de doelgroep. Slechts enkele gemeenten hanteren een strikt toelatings- en plaatsingsbeleid. Ongeveer de helft van de gemeenten stelt de VVE-peuterspeelzalen open voor alle kinderen, ongeacht etnische of sociaal-economische achtergrond. De categorie 'anders' bestaat voor het grootste deel uit gemeenten waar alle kinderen welkom zijn op de VVE-peuterspeelzalen, maar alleen kinderen uit de VVE-doelgroep extra dagdelen krijgen aangeboden.

In twee gemeenten worden naast de definitie van de VVE-doelgroep andere criteria gehanteerd, bijvoorbeeld een indicatie van een achterblijvende ontwikkeling op het gebied van taal, motoriek of sociaal-emotioneel gebied. Deze ontwikkelingsachterstanden worden doorgaans vastgesteld door de JGZ. Kinderen komen pas in aanmerking voor een derde (en eventueel een vierde) dagdeel als ze geïndiceerd en doorverwezen zijn door het consultatiebureau.

Enkele gemeenten streven naar een afspiegeling van de wijk. In de telefonische interviews is gevraagd hoe dat gebeurt. Voorlichting en toeleiding zijn de meest genoemde instrumenten om dit doel te behalen. In enkele gemeenten wordt bij het ontstaan van wachtlijsten voorrang gegeven aan kinderen uit de VVE-doelgroep. In de praktijk blijkt het echter lastig om invloed uit te oefenen op de samenstelling van de groepen kinderen op de peuterspeelzaal, als er geen strikte toelatingscriteria worden gehanteerd.

Bij de kinderopvang beschikt de gemeente over nog minder mogelijkheden om invloed uit te oefenen op toelating en plaatsing van kinderen. De kinderopvang is immers geprivatiseerd en wordt niet gesubsidieerd door de gemeente. Binnen 5 van de 8 gemeenten waar VVE op kinderdagverblijven wordt aangeboden, worden alle kinderen toegelaten. In één gemeente is het toelatingsbeleid van het kinderdagverblijf niet precies bij de gemeente bekend, in twee andere gemeenten zijn er kinderdagverblijven die speciaal voor de VVE-doelgroep zijn bedoeld.



3.2 Capaciteit van het aanbod

Wachtlijsten kunnen ontmoedigend zijn als ouders hun kinderen willen opgeven voor de peuterspeelzaal. In dat geval heeft een succesvolle wervingsstrategie uiteindelijk weinig zin. Gelukkig kunnen de meeste gemeenten alle doelgroepkinderen plaatsen op de VVE-locatie van hun voorkeur. Hieronder geven we een overzicht.

Tabel 3.2 Kunnen alle kinderen uit de doelgroep worden geplaatst op VVE-locatie van hun voorkeur?

	Aantal gemeenten	Pct. gemeenten
Ja	20	59%
Nee, er is voldoende plaats, maar niet altijd opvoorkeurslocatie	5	15%
Nee, er is onvoldoende plaats	5	15%
Anders	4	12%
Totaal	34	100%

In ongeveer 3 op de 10 gemeenten lukt het niet om alle kinderen onmiddellijk geplaatst te krijgen. Soms wel op een andere locatie, soms lukt ook dat niet. Ouders hechten vaak aan een bepaalde peuterspeelplaats en voelen er weinig voor om hun kind elders te plaatsen.

Gemeenten die ‘anders’ hebben aangekruist, hebben niet goed zicht op het voorkomen van wachtlijsten.

Voor zover er wachtlijsten zijn, is de omvang daarvan meestal niet exact bij de gemeente bekend. Bij de gemeenten waar de omvang wel bekend is, varieert deze tussen 10 en 40 leerlingen. Door een enkele gemeente wordt in het telefonische interview aangegeven dat de wachtlijst dermate lang is dat nieuwe aanmeldingen voorlopig eigenlijk geen zin meer hebben. Dat is echter een uitzondering. Eén van de geïnterviewde gemeenten stelt peuterspeelzalen ook 's middags open, om wachtlijsten weg te werken.

Op het voorkomen van wachtlijsten bij kinderdagverblijven hebben de gemeenten minder zicht. Vier van de 8 gemeenten melden dat alle kinderen onmiddellijk terecht kunnen, de anderen weten het niet.

3.3 Vergroten bereik

Verscheidene instellingen kunnen een rol spelen bij het bevorderen van de deelname aan VVE. Op de volgende bladzijde volgt een overzicht van deze instellingen.



Tabel 3.3 Welke instellingen spelen een actieve rol bij het bereiken van ouders van doelgroepkinderen?

Instellingen	Aantal gemeenten	Pct. gemeenten
Jeugdgezondheidszorg (consultatiebureaus)	30	94%
VVE-locaties (peuterspeelzalen/kinderdagverblijven)	26	81%
basisscholen	21	66%
gemeente	11	34%
oudercontactpersonen/contactouders	9	28%
ROC (afdeling volwasseneneducatie)	2	6%
(school)maatschappelijk werk	2	6%
jeugdzorg	1	3%
zelforganisaties etnische minderheden	2	6%
huisartsen	1	3%
Andere instellingen	7	22%
Totaal	32	100%

De jeugdgezondheidszorg staat op nummer 1. In vrijwel alle gemeenten wordt op het consultatiebureau voorlichting gegeven over VVE. Vaak gebeurt dit bij het contactmoment wanneer de peuter net 2 jaar is geworden. De telefonische interviews bevestigen dat de consultatiebureaus de belangrijkste rol vervullen bij het toeleiden van kinderen naar VVE-programma's. Ook de VVE-locaties en basisscholen zijn in de meeste gemeenten betrokken bij het werven van ouders. Daarmee zijn de belangrijkste partijen genoemd.

Eén op de drie gemeenten speelt zelf een actieve rol bij het bereiken van ouders. Van oudercontactpersonen wordt in ruim een kwart van de gemeenten gebruik gemaakt. Dat is niet erg veel, terwijl er over het algemeen positieve ervaringen zijn met oudercontactpersonen. In slechts enkele gemeenten heeft de volwasseneneducatie van het ROC een rol bij de werving. Opmerkelijk weinig, want deze instellingen bereiken veel ouders uit de doelgroep. Ook de zelforganisaties van etnische minderheden zouden wellicht een grotere rol kunnen gaan spelen. Volgens de meeste gemeenten zijn ze momenteel niet actief betrokken bij het bereiken van ouders van doelgroepkinderen.

Behalve de genoemde instellingen noemden twee gemeenten de bibliotheek, en enkele gemeenten noemden combinaties en samenwerkingsverbanden van instellingen. Andere instellingen die in de interviews werden genoemd, zijn de opvoedwinkel en de brede school. Een interessante vraag is vervolgens op welke manier deze instellingen de doelgroep bereiken. Ook dat is gevraagd in de enquête.

Tabel 3.4 Op welke manier wordt er aan gewerkt om deelname aan VVE te bevorderen?

Manieren van voorlichting/werving	Aantal gemeenten	Pct. gemeenten
Mondelinge voorlichting aan ouders van doelgroepkinderen	23	72%
Schriftelijke voorlichting aan ouders van doelgroepkinderen	15	47%
Telefonische benadering van ouders van doelgroepkinderen	3	9%
Huisbezoek bij ouders van doelgroepleerlingen	10	31%
Open dagen op de VVE-locaties	7	22%
Speciale VVE-wervingsprojecten (b.v. Stap-in)	7	22%
Anders	4	12%
Totaal	32	100%



Het bovenstaande overzicht laat zien dat mondelinge voorlichting het meest voorkomt, gevolgd door schriftelijke voorlichting. Dit geldt bijvoorbeeld voor de voorlichting vanuit de consultatiebureaus. Tijdens het consult wordt er iets verteld over VVE en de ouders krijgen een folder of flyer uitgereikt.

Een minderheid van de gemeenten organiseert meer intensieve werving, zoals huisbezoek of speciale VVE-wervingsprojecten. Een aantal van de geïnterviewde gemeenten meldt dat de JGZ actiever is geworden bij het signaleren en doorverwijzen van kinderen naar de VVE-peuterspeelzaal. Er worden meer huisbezoeken afgelegd dan enkele jaren geleden. Eén gemeente hanteert een 'drietrapsdoorverwijzing', op de contactmomenten bij 9 maanden, 18 maanden en 30 maanden. Is het kind dan nog niet aangemeld, dan wordt een afspraak geregeld tussen ouders en peuterspeelzaal.

Ook open dagen op VVE-locaties blijken niet algemeen gebruikelijk te zijn. In één van de geïnterviewde gemeenten organiseert het peuterspeelzaalwerk 'spelochtenden'. Voor een klein bedrag (€ 1,-) kunnen ouders een aantal keren kennismaken met de peuterspeelzaal. Een andere interessante wervingsstrategie is het organiseren van opvang op de peuterspeelzaal voor ouders die een oudkomertraject volgen.

Over de VVE-wervingsprojecten hebben we aanvullende informatie uit de VVE-monitor. Hieraan is meegewerkt door 130 gemeenten met VVE-budget. Aan de gemeente is gevraagd welke programma's ze gebruiken. In de rapportage is onderscheid gemaakt tussen vier categorieën gemeenten, van groot naar klein.

Tabel 3.5 Gebruik van programma's voor werving en toeleiding

Er worden verschillende wervingsprogramma's gebruikt voor werving en toeleiding naar VVE. Enkele gemeenten maken gebruik van een felicitatiedienst, waarbij moeders van jonge kinderen thuis worden bezocht. Bij sommige VVE-programma's, zoals 'Peuterpraat', is de toeleiding onderdeel van het programma. Al met al ontstaat de indruk dat er weinig gebruik gemaakt wordt van speciale wervingsprogramma's.

Wat is het effect van alle inspanningen om het bereik van VVE te vergroten? In de telefonische interviews is daarnaar gevraagd. In de gemeenten waar intensief wordt geworven, met verschillende instrumenten, ervaart men successen. 'Het werkt, maar het kost veel tijd en energie,' zegt een ambtenaar uit van de vier grote steden. Dat is ook de ervaring in andere gemeenten die intensief aan het werven zijn. Welke maatregelen veel resultaat opleveren en welke minder, is op basis van de interviews moeilijk te zeggen. In het algemeen kan gezegd worden dat naarmate de voorlichting minder vrijblijvend is, het effect ervan volgens de gemeente groter is. Een vasthoudende aanpak, met betrokkenheid van verschillende instellingen en herhaalde contactmomenten, lijkt veelbelovend.

Bij het vergroten van het bereik stuit een deel van de gemeenten op belemmeringen. Voorlichting is geen oplossing voor de financiële barrières die sommige ouders ervaren. Geld blijft voor hen een probleem, ook als ze overtuigd zijn van het nut van VVE. Verder blijft er een groep ouders die principieel niet voelt voor voorschoolse voorzieningen. Dat geldt vooral voor streng gereformeerd gezinnen en een deel van de allochtone gezinnen. Tenslotte ervaren gemeenten de 'knip' die er is tussen de voorschoolse- en de vroegschoolse educatie als een complicatie, met name bij het tot stand brengen van een doorgaande lijn. De samenwerking tussen gemeente en schoolbesturen is daardoor ingewikkelder geworden.



3.4 Samenvatting

Criteria voor toelating

In de meerderheid van de gemeenten zijn de VVE-voorzieningen toegankelijk voor alle kinderen. Het streven naar een gemengde populatie, die een afspiegeling vormt van de wijk, blijkt in de praktijk lastig. Dit geldt nog sterker voor de kinderdagverblijven. Wel zijn de extra dagdelen soms alleen beschikbaar voor doelgroepkinderen.

Capaciteit van het aanbod

In ongeveer zestig procent van de gemeenten is er voldoende capaciteit binnen de voorschoolse voorzieningen om aan VVE-programma's deel te nemen. In dertig procent van de gemeenten is er niet voldoende plaats, of moeten kinderen op een andere voorkeurslocatie van de ouders worden geplaatst. Niet alle gemeenten hebben goed zicht op het voorkomen en op de omvang van wachtlijsten. Dat geldt nog sterker voor de kinderopvang dan voor het peuterspeelzaalwerk.

Vergroten van het bereik

Consultatiebureaus spelen de grootste rol bij het vergroten van het bereik van VVE. Ook voorschoolse voorzieningen en basisscholen zijn hier vaak bij betrokken. Een minderheid van de gemeenten (ongeveer een derde) speelt zelf een actieve rol of maakt gebruik van oudercontactfunctionarissen. Andere instellingen spelen slechts in enkele gemeenten een rol. Dat geldt ook voor instanties die veel ouders uit de doelgroep bereiken, zoals afdelingen educatie van ROC's en zelforganisaties van etnische minderheden.

Voorlichting wordt meestal mondeling gegeven, vaak in combinatie met schriftelijke informatie. Huisbezoeken, open dagen en wervingscampagnes komen minder vaak voor; een minderheid van de gemeenten maakt hiervan gebruik.

Gemeenten zien meer effecten op de deelname aan VVE naarmate de werving intensiever is. Ondanks een effectieve wervingsstrategie blijven er bij sommige ouders belemmeringen. De meest genoemde daarvan is de financiële bijdrage die van ouders gevraagd wordt.



4. Bronvermelding

Voor het samenstellen van dit rapport is gebruik gemaakt van verschillende bronnen en onderzoeken.

Youmee®

<https://www.youmee.nl>

Onderzoek met <https://youmee.online>

Sardes

<https://sardes.nl/>

Nederlands Jeugdinstituut

<https://www.nji.nl>

VNG

<https://www.vng.nl>

Rijksoverheid

<https://www.rijksoverheid.nl/>

Aan de ouders van XXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXX

Datum : 14 mei 2024

Betreft : deelname van uw kind aan de voor- en vroegschoolse opvang

Beste ouders van XXXXXXXXXXXXX,

U heeft een jong kind. De GGD heeft aangegeven dat uw kind in aanmerking komt voor de voor- en vroegschoolse opvang (VVE-regeling). U heeft een VVE informatie- en aanvraagformulier ontvangen van de gemeente.

Uit onze gegevens blijkt dat u geen gebruik van maakt van de regeling. Youmee® onderzoekt namens de gemeente wat hiervan de reden is. Mogelijk kan de gemeente met uw antwoorden de regeling verbeteren voor ouders zoals u.

Wij vragen u om mee te doen met een online onderzoek in Youmee®

U doet anoniem mee via internet.

Wij stellen u in Youmee® vijf vragen:

1. Wist u van de VVE-regeling?
2. Wat is voor u de reden om geen gebruik te maken van de VVE-regeling?
3. Ziet u voordelen om uw kind naar de voorschoolse opvang te brengen? Zo ja, welke?
4. Ziet u nadelen om uw kind naar de voorschoolse opvang te brengen? Zo ja, welke?
5. Wilt u verder nog iets tegen ons zeggen?

Zo doet u mee:

- 1) Ga naar <https://youmee.online/>

U kunt zich in Youmee® registreren met uw e-mailadres, postcode en geboortjaar.
U doet anoniem mee. Uw antwoorden zijn niet herleidbaar naar u als persoon.

- 2) Vul deze activatiecode in bij de instellingen: **XXXXXXXXXXXXX**

U wordt hiermee lid van de groep ouders uit de gemeenten Tubbergen/Dinkelland en kunt nu de vragen bekijken en beantwoorden. In de bijlage staat zo nodig een handleiding.

- 3) Beantwoord alle 5 vragen

Wanneer u in Youmee® een toelichting geeft, kunnen andere ouders uw reactie lezen. U kunt zelf ook lezen wat andere ouders van de regeling vinden. Zo wordt meedoen aan Youmee® interessant en leuk.



Uiterste deelname datum

U kunt antwoord geven tot en met 31 mei 2024.

Komt u er niet uit of heeft u liever persoonlijk contact?

Wilt u liever persoonlijk contact met ons om de vragen samen door te nemen?

Bel dan met Margriet van Youmee® op nummer 038 - 20 22 350, zij staat u graag te woord. Wij verwerken uw antwoorden anoniem. De gemeente weet niet welke antwoorden door u gegeven zijn.

Waarom de gemeente dit onderzoek laat doen

Voor- en vroegschoolse opvang is voor peuters van 2,5 tot 4 jaar die baat hebben bij extra ondersteuning in hun ontwikkeling. Dit draagt bij aan een goede start op de basisschool. Niet iedereen die wordt uitgenodigd maakt gebruik van de VVE-regeling. De gemeente laat nu onderzoeken wat hiervan de mogelijke redenen zijn. Met uw antwoorden wil de gemeente de VVE-regeling zo gemakkelijk mogelijk maken.

Wat doen wij met uw antwoorden

U helpt bij het onderzoek omdat u geen gebruik maakt van de regeling en ons vertelt waarom niet. Youmee® maakt een rapport met alle antwoorden en geeft de gemeente advies hoe de regeling mogelijk verbeterd kan worden.

Zo blijft u op de hoogte

Via Youmee® houden wij u op de hoogte van de uitkomsten van het onderzoek. Wij laten u weten wat de gemeente met uw inbreng gaat doen. Reageert u telefonisch? Dan maken wij op dat moment een afspraak hoe wij u op de hoogte zullen houden.

Wij bedanken u alvast hartelijk voor uw deelname!
Met vriendelijke groet,



Margriet Twisterling
onderzoeker bij Youmee®
038 - 20 22 350

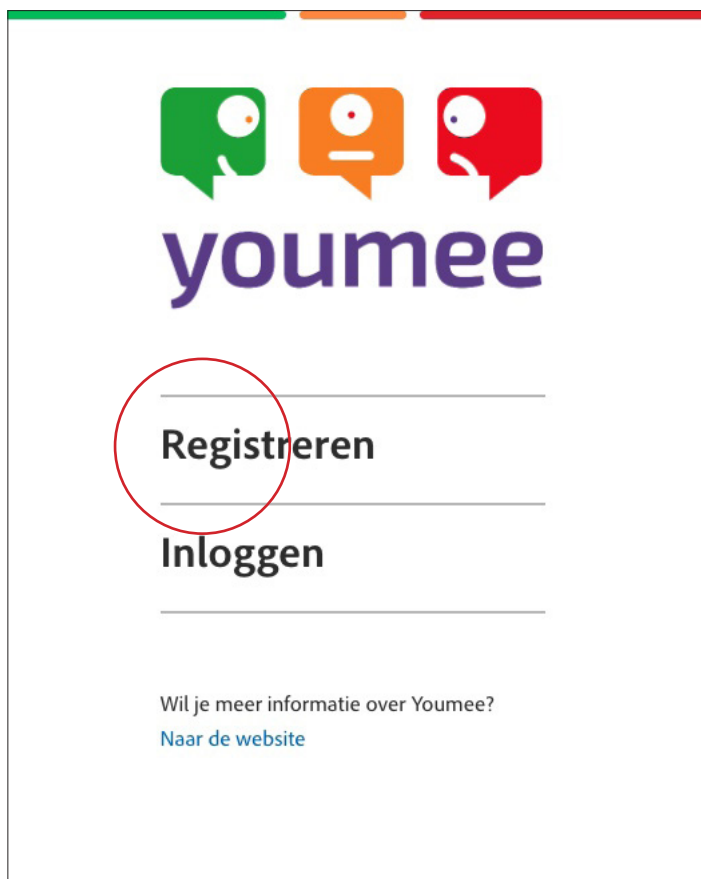
Bijlage: In de bijlage kunt u zien hoe Youmee® werkt.



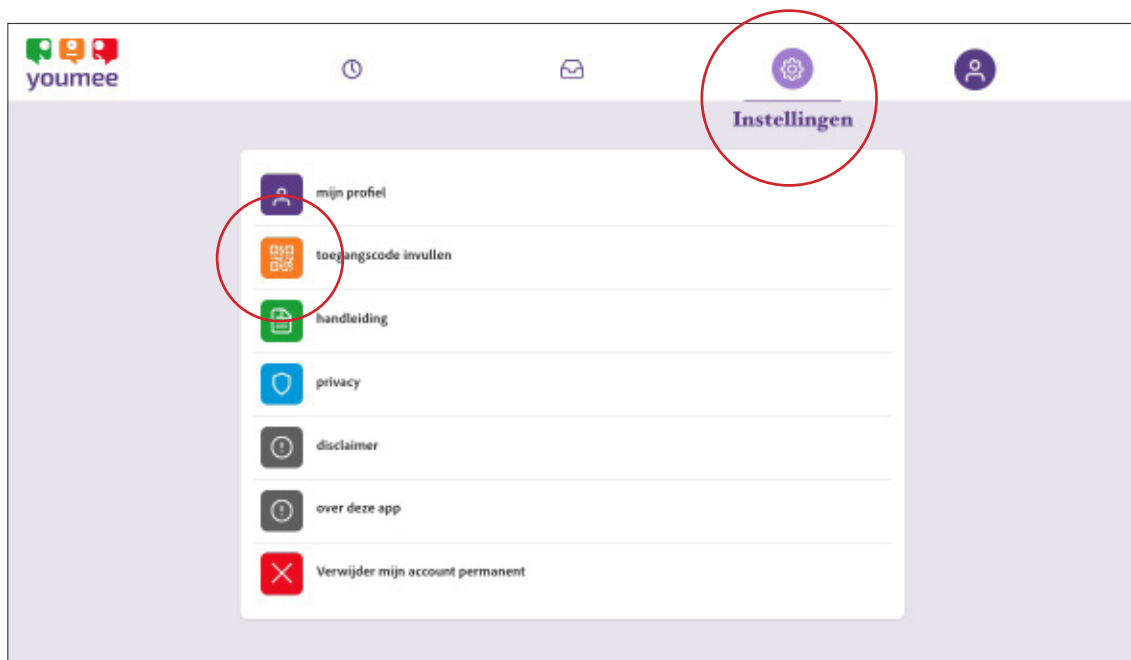
Bijlage: Handleiding Youmee® Online

1) Ga naar <https://youmee.online>

Registreer een account in Youmee® om in de besloten groep mee te kunnen praten. Youmee® vraagt om je e-mailadres, postcode en geboortjaar. Na registratie kom je in Youmee®.



2) In Youmee® kun je in het menu 'Instellingen' de activatiecode invullen.





- 3) Na het invullen en versturen van de activatiecode **XXXXXXXXXXXX** vraagt Youmee® of je wilt worden toegevoegd aan de groep Ouders Tubbergen/Dinkelland. Bevestig met de groene knop.

- 4) Klik in het menu 'Vraagstukken' op 'Onderzoek Voor- en Vroegschoolse Opvang' om toegang tot de vragen te krijgen.



- 5) Er staan in totaal 5 vragen klaar. Klik op elke vraag om antwoord te geven.

- 6) Met de oranje knop 'Ik wil mijn mening geven' kun je je eigen antwoord invoeren. In het submenu 'meningen' zie je wat anderen vinden.